

૮૫૪૩

133

॥ ॐ ॥

શ્રી લક્ષ્મીકાન્ત નાટક સમાજ.

વીર ઘટોત્કચ.

નાટકના ગાયનો તથા દર્શક સાર.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

ચંદુલાલ હરગોવિન્દલાલ.

માલેક—શ્રી લક્ષ્મીકાન્ત નાટક સમાજ.

આંટરોડ, વિક્ટોરીયા ધોરણ—મુંબઈ.

કિંમત ૪ આના.

જુના અને જાણીતા ડાહ્યાભાઈ જગજીવનદાસ જરીવાલા.

હમારે ત્યાં ચોખ્ખી ચાંદીની ભરતકામની જુક ટીકી કાંગરી કટોરી (કુળીયા) નાકા તથા લાકડી કસબ-ગોટા (રીળીન) વિગેરે દરેક જાતનો જરીમાલ હમારે ત્યાં તૈયાર મળશે. તથા ઓર્ડર મુજબ બનાવી આપવામાં આવશે. તેમજ ઓર્ડર પ્રમાણે દરેક જાતનું અપ-ટુ-ડેટ ફેશન સુજબનું ભરતકામ બનાવવામાં આવે છે.

હમારા કારખાનાની બનાવટની ઉંચી કારીગરીની ખાત્રી માટે મુંબઈ તેમજ કલકત્તાના મોટા એકઝીબીશનોમાંથી સોનાનાં ચાંદ-સરટીફીકેટો મળેલાં છે.

નં. ૦ ૩૭ લીડીબજાર—મુંબઈ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮-૫૪૩ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ૬૨ ૬૨૦૬૫ ૮૩૫

વિષય ૬- : ૨-૪

॥ ॐ ॥

॥ कृतसत् परब्रह्मणे नमः ॥

वीर घटोत्कच.

नाटकनो दु'कसार तथा गायनो.

छपावी प्रसिद्ध करनार

शाह यंदुलाल हरमोहनदास
भावेक-श्री लक्ष्मीकान्त नाटक समाज.
आंटरोड, विठोरीया भीमेटर मुंजध.
संवत् १९७७ ध. स. १९२१
आवृत्ती २ छ प्रत २०००

सा. युनीलाल अभीयंदना धी सुरत जैन
जे-प्री-प्रेसभां अभुनलाल जभीमताराम महेतामे छा'यु'
अपाटीया यकला सुरत.

किंमत ४ आना.

આ નાટક બાબતના દરેક હક્ક ૧૮૬૭ના ૨૫ મા એક્ટ પ્રમાણે
માલિકે પોતાને સ્વાધીન રાખ્યા છે. માટે તેમની રજા સિવાય
કોઈએ ભજવવું, ભજવવું અગર છાપવું, યા છપાવવું નહીં.

વીર ઘટોત્કચ

નામક નાટકનો પ્રવેશાનુક્રમે સંક્ષિપ્ત સાર

પ્રારંભમાં નાન્દી

અંક પહેલો.

પ્રવેશ પહેલો-કૌરવોની રાજ્યસભા-માં વિજય યાત્રાએ નિકળતાં હસ્તિનાપુર આવેલા બળરામ અને દુર્યોધનનો મેળાપ અને આનંદ. દરમ્યાન શિકારના ઝગડામાં હાર પામેલા, અને પાર્થપુત્રના વીરત્વથી ક્રોધે ભરાયેલા, લક્ષ્મણનું આવવું, દુર્યોધન પાસે અભિમન્યુ પર અત્યાચારનો આરોપ મુકી જુકી ફરિયાદ કરવી જેથી દુર્યોધન ક્રોધે ભરાઈ અભિમન્યુને બોલતી દોષિત ઠરાવી, ધિક્કાર આપે છે. પરંતુ વીર અભિમન્યુ પોતે નિર્દોષ હોવાથી દુર્યોધનને દાંતતોડ જવાબ આપે છે. જેથી બળરામ તેને હક્ક જાણી પોતાની પુત્રીનો તેના સાથેનો સંબંધ તોડી દુર્યોધનના પુત્ર લક્ષ્મણ સથે કરવાની પ્રતિજ્ઞા કરે છે. તેથી અભિમન્યુ ક્રોધાય છે અને બળરામને અવિચારીસાદ સૂચી અટકાવતાં વિતંડાવાદ વધી જાય છે. પરિણામે તત્વારે એંચાય છે ત્યાં શ્રી કૃષ્ણ પ્રગટ થઈ અભિમન્યુનું અનિદ્ર કરવા તૈયાર થયેલા દુર્યોધનને અટકાવે છે.

દેખો.

પ્રવેશ બીજો-સુભદ્રાનો આવાસ-પ્રતિકુળ ભાગ્યદ્વાનો વિચાર કરતી સુભદ્રાને અભિમન્યુ આવી સગપણ તેડવાના સમાચાર આપે

છે જેથી ક્રોધે ભરાઇ વીર માતા નિસ્તાહી પુત્રના હૃદયમાં ઉત્સાહનો દિપક પ્રગટાવી વત્સલાનું હરણ કરવા ઉચ્કેરે છે, અને માતા પુત્ર દારિદ્રાં તરફ વિદાય થાય છે.

પ્રવેશ ત્રીજો-લક્ષ્મણનો આવાસ-છળ પ્રપંચના પોષારથી કુલાઇ જતાં શકુની પાસે લગ્ન સમાચારથી ઘેલો અનેલો લક્ષ્મણ આવે છે. શકુની તેને પ્રેમઘેલો ન થવા સમજાવે છે, પરંતુ લક્ષ્મણ તે શીખામણને ન ગણકારતાં ચાલ્યો જાય છે; પછી સુખ રાજકુમારો વીધે શકુનીના ઉદ્દગાર,

પ્રવેશ ચોથો-વત્સલાનું વસંતોદ્યાન-વત્સલાનો સખીઓ સાથે હાસ્ય વિનોદ ચાલી રહ્યો છે. ત્યાં વિલાસિની આવી અભિમન્યુ સાથેનો સંબંધ તોડવાના સમાચાર આપે છે. જેથી વત્સલા ચિંતાતુર થાય છે અને ક્રોધ રસ્તો ન મુઝવાથી શ્રી કૃષ્ણનું શરણ ચાલે છે ત્યાં શ્રીકૃષ્ણ પ્રગટ થઇ તેની મનઃ કામના પૂર્ણ કરવાનું વચન આપી સાંત્વન કરે છે. પછીથી પ્રેમઘેલી કુમારીકાના પતિ ભક્તિ દર્શાવનાર ઉદ્દગારો

પ્રવેશ પાંચમો દ્વારિકા જતાં કારવોએ મુકામ કરેલું ઉપવન-પોતાની અનુકુળ ભાગ્ય દશા માટે લક્ષ્મણ આનંદના ઝોલ વહાવી રહ્યો છે. ત્યાં મુઘ્ધા કુમારિકા મોહની આવી ચડે છે જેથી પ્રેમનો ભૂખ્યો લક્ષ્મણ તેની પાસે પ્રેમ યાચના કરે છે પરંતુ ચતુર મોહની તેને લડુ બનાવી છટકી જાય છે. પછીથી અપમાન પામવાથી ક્રોધે ભરાયેલા લક્ષ્મણને શકુની શાન્ત કરી સમજાવી લઇ જાય છે

પ્રવેશ છઠ્ઠો ભયંકર જંગલ દ્વારિકા જતાં સુમદ્રા અને અભિમન્યુ ભૂત્રાં પડવાથી, ભયંકર જંગલમાં આવી ચડે છે. જેથી સુમદ્રા ગભરાય છે. પરંતુ તેનું શાંતવન કરી એક નિર્ભય સ્થાનમાં બેસારી, અભિમન્યુ જંગલ સળગાવે છે. જેથી તે સ્થાનનો સ્વામી ઘટોત્કચ

આવી, અભિમન્યુથી યુદ્ધ મચાવી પરાજય, આપી તેના શૌર્યની સ્લાધા કરતો ચાલ્યો. જય છે ત્યાં સુભદ્રાનું આવવું, પુત્રને મૃત્યુ પામેલો જોઈ સંતાપ કરવો તેટલામાં હેડાના આગમન, પરસ્પર ઓળખાણ અને સ્નેહીઓનો મેળાપ પછીથી ઘટોત્કચનું આવવું, હિંડ્યાએ તેને અભિમન્યુ સાથેનું સંગપણ સમજાવવું અને જ્ઞાતહત્યા માટે ધિક્કાર આપવો જેથી ઘટોત્કચની આત્મધાતની તૈયારી પરંતુ કૃષ્ણચંદ્ર પ્રગટ થઈ ઘટોત્કચને સાહસ કરતો અટકાવી અભિમન્યુને સંજીવન કરે છે અને ઘટોત્કચ આશ્ચર્ય પામે છે.

ટીકો.

પ્રવેશ સાતમે-રાજમાર્ગ ઘટોત્કચ, અને અભિમન્યુની શોધ માટે નીકળેલ વિલાસીનીનો મેળાપ તુલન પરિચય થયા બાદ વિલાસિનીએ ખનતી મદદ કરવાનું વચન આપવાથી આનંદિત બની ઘટોત્કચ અભિમન્યુને બોલાવવા માટે જય છે પછી વીર ઘટોત્કચ પર મોહિત થયેલી વિલાસીનીનો તેનેજ વચ્ચેનો નિશ્ચય

પ્રવેશ આઠમે વત્સલાનો એકાંતવાસ-પતિ વિયોગે હિન્માદી બનેલી વત્સલા પાસે લક્ષ્મણ આવી પ્રેમચાચના કરતાં તિરસ્કાર મળવાથી ક્રોધે ભરાઈ ગુલમ ગુજરે છે; પરંતુ અભિમન્યુના આગમનથી લક્ષ્મણનો ક્રોધ અત્યંત વધી જાય છે, અને યુદ્ધ કરવા તૈયાર થાય છે. તેટલામાં પ્રમળ પરાક્રમી ઘટોત્કચ પ્રગટ થઈ અભિમન્યુ અને વત્સલાને નસાડી મુકે છે અને સૈનિકોનો નાશ કરી લક્ષ્મણને એક બચકર દ્રશ્ય બતાવી ધમકાવે છે.

ટીકો.

અંક ૨ નો.

પ્રવેશ પહેલો—કૌરવોનું શિબિર—ધટોત્કચના ત્રાસથી ચીડાતો લક્ષ્મણ દુર્યોધન અને શકુનીને અભિમન્યુ વત્સલાને ઉપાડી ગયાની ખબર આપે છે પરંતુ દુર્યોધન તેની વાતને સ્વપ્ન માની સમાધાન કરી વિદાય કરે છે. પછીથી શંકાનો કદમવ તથા વત્સલાને પ્રત્યક્ષ જોવાની મુક્તિ રચી દ્વારકાં તરફ વિદાય થાય છે.

પ્રવેશ બીજો અભિમન્યુનો ધટોત્કચે બનાવેલો મહાલય વત્સલાનો વિલાસિની અને સંખીયો સાથે હાર્ય વિનોદ અને મીઠી મસ્કરી પછીથી અભિમન્યુ નાવતાં દંપતિની પ્રેમગોષ્ઠી ત્યારે બાદ કૃષ્ણના હાથે અભિમન્યુ અને વત્સલાનો હસ્તમેળાપ અને અભિમન્યુની સદ્ધર્મ પ્રવૃત્તિની પ્રાર્થના.

પ્રવેશ ત્રીજો—બળરામનો આવાસ—દુર્યોધન તથા બળરામનો મેળાપ, પરસ્પર કુશળ સમાચાર પૂછાયા બાદ વત્સલાને જોવા માટે તે આ લગ્નમાં અસમ્મત છે એવી બળરામ પાસે દુઃશાસન શંકા કરે છે. જેથી કૃષ્ણચંદ્ર ક્રોધ ભરાઈ વત્સલા રૂપે રહેલા ધટોત્કચને લાવે છે અને તેનાજ મ્હોડેથી સર્વને ખાત્રી કરાવી વિદાય કરે છે સર્વના ગયા પછી વચ્ચે ખોલવા માટે શકુની લક્ષ્મણને ધમકાવે છે પછીથી લક્ષ્મણ પોતાની ખુદ્દિનો ભંડાર ખુલ્લો કરે છે.

પ્રવેશ ચોથો—ધટોત્કચે ઉપજાવેલું મનોહર સ્થાન—કૌરવોને પાયમાલ કરવાના વિચારોમાં ગુથાયેલા ધટોત્કચ પાસે વિલાસિની આવે અને અંતઃપુરમાં જવાનું મૂચવે છે. જેથી ધટોત્કચ એક મનોહર બગીચા બનાવી વિલાસિનીને તેની સંભાળ રાખવાનું રહી

વિદાય થાય છે પછીથી દુર્યોધન પોતાને બનાવવી રત્નો આપી કપટ કરનાર વ્યાપારીની શોધ કરતો આવે છે, અને વિલાસિનીને તેની મદદ આ રૂઢાંધારી વ્યાપારી ક્યાં હુપાયો છે તે જોર જીલમથી મનાવે છે ત્યાં વ્યાપારી વેશમાં ઘટોત્કચ પોતેજ પ્રગટ થઈ વિલાસિનીને ખચાવી દુર્યોધન તથા દુઃશાસનથી વાદ્યુદ્ધ, મચાવે છે. પરિણામે દુર્યોધન અત્યંત ક્રુરક્રુર તેનો વાત કરવા ધસે છે, પરંતુ ઘટોત્કચ છટકી જાય છે; અને દુર્યોધન તથા દુઃશાસન તેની આસુરી માયાજાળમાં અંધાય છે.

(ટખેલો.)

પ્રવેશ પાંચમો—ઉપવન યુવાનીના પૂરમાં તણાતી મેહીની અને સખીઓને છૂટી વિવાદ પરસ્પર પતિ પસંદગીના વિચાર અને મુગ્ધ કુમારિકાઓના આશંકાઓ ઉદગાર.

પ્રવેશ છઠો—લજ્જા મંડપ-કૌરવ અને યાદવોના સમુદાય વચ્ચે લક્ષ્મણ અને વત્સલા રૂપે રહેલા ઘટોત્કચનો હસ્ત મેળાપ. તે જોઈ દુર્યોધનનો આનંદ ઉભરાઈ જાય છે, પરંતુ પળવારમાં સર્વને આશ્રય જમાવતો વીર ઘટોત્કચ વનિતા વેશ ત્યાગી પ્રગટ થાય છે. તે જોઈ સખીઓ તેને પકડવા ધસે છે, પરંતુ ઘટોત્કચ સર્વની આંખોમાં ધુળાં નાંખી છટકી જાય છે.

(ટખેલો.)

—૦૦૦૦૦—

અંક ત્રીજો.

પ્રવેશ પહેલો—અભિમન્યુનો આવાસ—સુભદ્રા અને હિડંબા સાથે અભિમન્યુ તથા ઘટોત્કચનો મેળાપ ઘટોત્કચે યુદ્ધને નિમંત્રણ આપેલું હોવાથી સંશયમની તૈયારી અને સર્વના ગયા પછી અભિમન્યુની વત્સલા પાસેથી પ્રેમભરી વિદાયગીરી.

પ્રવેશ બીજો—સ્વભૂમિ—બળરામને સમજાવવા છતાં ન સમજવાથી અને યુદ્ધની તૈયારી કરવાથી માહું પરિણામ લાવનાર યુદ્ધ વ્યાપાર વિષયમાં વિચાર્યુંસ્ત શ્રીકૃષ્ણ ઉભેલા છે, ત્યાં સૈન્યને આવતું બોધ અભિમન્યુ અને ઘટોત્કચને બચાવવાનો નિશ્ચય કરી ચાલ્યા જાય છે. પછીથી રાક્ષસો અને ડૉરવોનું સૈન્ય આવતાં દુઃશાસન અને અભિમન્યુનું યુદ્ધ, તેમાં દુઃશાસનનો પરાજય. પછીથી દુયોધન સાથે યુદ્ધમાં કરતાં અભિમન્યુનું મુર્છિત થવું ત્યાં બંધુની મદદે આવેલા ઘટોત્કચને હાથે દુયોધનને મુર્છા, ત્યાર બાદ બળરામ સાથેના હળ યુદ્ધમાં ઘટોત્કચ હારી જવાથી તેને પટ્ટી બળરામ તેનો નાશ કરવા મુશળ ઉઠાવે છે, રંતુ શ્રી કૃષ્ણ પ્રગટ થઈ બળરામને અટકાવે છે, મુર્છિત થયેલા સર્વ યોધ્યા જગૃત થાય છે અને આશ્ચર્ય પામે છે.

પ્રવેશ ત્રીજો—શ્રી કૃષ્ણ બળરામને ઉપદેશ આપી શાન્ત કરે છે અને સુભદ્રા અભિમન્યુ તથા ઘટોત્કચ સાથેનું, વૈર ભુલાવી રહેલ બંધાવે છે. ત્યાં દુયોધન આવતાં લક્ષ્મણનાં લજ્જા મોહિની સાથે કરી આપવાનું ઠીકી યુક્તિથી શાન્ત કરી બળરામ તથા કૃષ્ણ વિદાય થાય છે. પાછળથી સમય વિચારી નમી ગયેલો દુયોધન તે બન્ને બંધુઓનો નાશ કરવાનો નિશ્ચય કરે છે.

પ્રવેશ ચોથો.—નિરાશ થયેલા લક્ષ્મણને શકુની તેના લજ્જાના બળર આપી આનંદિત બનાવી ચાલ્યો જાય છે. પછીથી મોહિની તથા સખીઓ આવે છે અને મોહિનીને પ્રણયકલહ શીખાવે છે અને સર્વ સખીઓને જવા પછી લક્ષ્મણ અને મોહિનીની પ્રેમચેષ્ટાઓ.

પ્રવેશ પાંચમો—ડૉરવો, બળરામ અભિમન્યુ અને ઘટોત્કચ વચ્ચે સંપ સલાહ પરસ્પર હાથની યાચના શ્રીકૃષ્ણના વરદ હસ્તે વિલાસિની અને ઘટોત્કચ તથા મોહિની અને લક્ષ્મણનો હસ્ત મેળાપ.

સર્વત્ર શાન્તિ અને આનંદ
સમાપ્ત.

નાટકનાં પાત્રો.

૩૨૫ પાત્રો.

શ્રીકૃષ્ણ પરમાત્મા—આ વિષય વિખ્યાત વિભૂતિના પરિચયની જરૂર નથી
 બળરામ... ...શ્રી કૃષ્ણના વડીલ બંધુ
 અભિમન્યુવીર અરજુનનો પ્રતાપી પુત્ર
 ધટોત્કચ... ... પાંડવ ભીમસેનનો પ્રમુખ પરાક્રમી પુત્ર
 દુર્યોધન... ...કૌરવ કુલનો અગ્રણી અને હસ્તિના પુરનો સ્વામી
 દુઃશાસન... ... દુર્યોધનનો કનિષ્ઠ બંધુ.
 રાકુની... ...દુર્યોધનનો મામે.
 લક્ષમણ... ...દુર્યોધનનો અવિચારી પુત્ર
 મદ્રસેન... ...એક યાદવ સેનાપતિ

ઉપરાંત બ્રાહ્મણ પ્રતિહારી સૈનિકો રાક્ષસો વીગેરે.

શ્રી પાત્રો.

વત્સલા... ...બળરામની પુત્રી અને અભિમન્યુની અધાંગના
 વિલાસિનીવત્સલાની પ્રીય સખી અને પછીથી
 ધટોત્કચની પત્ની.
 માહિની... ...મદ્રસેનની પુત્રી અને પછીથી લક્ષમણની
 પ્રિયતમા
 સુલદ્રા... ...અભિમન્યુની માતા અને શ્રીકૃષ્ણની ભગમ્મી
 હિંડબા... ...ધટોત્કચની માતા.

ઉપરાંત ઠાસીઓ સખીઓ વારાંગનાઓ વીગેરે :

સ્થળ—હસ્તિનાપુર, હિંડબાવન અને હારકા.

॥ ॐ ॥

તત્સત્ સત્ત્વમજ્જાને નમઃ

વીર ઘટોત્કચ નાટકનાં માયનો

અંક ૧ લો.

મંગળાચરણ.

મમ નમન સરસ્વતીને.

હે જનની ! હુઃખહર, શુભકર પ્રગતિને—

મયુર વાહન શુભ વસના

પદ્મ આસન પ્રદા તનયા,

વાદ્ય વીણા ધારિણી;

ઠર સુનિત ધરજે તિમિર હરજે વિજય કરજે

પ્રભુત જનને—નમન.

માર્ગશાસ્ત્ર—

જય જ્યોતિ જમ ઝળહળે, પ્રસરે જયજયકાર;

અમર હલ્લે અવનિપતિ, કુરૂ કુળ યશ વિસ્તાર.

રણુધીરા પ્રજા પ્રતિપાળ;

ધરી ઠંઠે વિજય વરમાળ—રણુ.

ભર્ગ ભારી ધૈર્ય ધારી જાણે અનિજન કાળ—ધરી.

મોહ્ય નીતિમાં પ્રતિતિ ભૂતી પ્રદેશ વિશાલ—ધરી

સારંગના—

૩

હેરી ! ફોરી ગમરી નીંડર મે કનાઈ.
 નીંડર ભરન મંચ કયસે કયસે બાઈ !—હેરી.
 પનઘટવા મે કઠોલી મચાઈ.
 ગમરી પટક મોરી ચુનરી લીનાઈ,
 નીકટ કે કયસે સમજાઈ ?— હેરી.
 રકઝકમે મંચને ચુંદરી ગંવાઈ,
 પીયા મોહે પુછે કહું જાન કયા જનાઈ,
 લોગ કહત હરજાઈ.....હેરી.

મુલદ્રા—

૪

વિશ્વપતિ માયા તારી, જામક લાસે છે ભારી;
 ધૃતિ જાયે માનવ હારી.—
 જીવ જરી ન શાન્તિ પામે, મૌહ મમતામાં વિરામે
 સારંગપાણીને વિસારી— વિશ્વ.
 મૃગજળ છે માયા વારી, માનવ થાકે ગોથાં મારી;
 પ્રહાંડ સ્વામી ! લે ઉગારી,— વિશ્વ.

શકુની

૫

અક્કલના આબા અંધા કરનારા ઉંધા ધંધા
 રમણીને નામે નિરખ્યા પહેલાં પાણી થઈ જતા.
 વિલાસમાં રમે, ન કામ કંઈ ગમે;
 સંદાય રાગ રંગના વિચારમાં ભૂલી ભમે—અક્કલ.

મનહરણી આવે સ્હામી, લપટાયે થઈને કામી;
ભૂલીને સઘળાં રાજકુળ દુનિયામાં નિન્દાતા-અક્ષલ

વત્સલા અને સખીઓ— ૬

મનહર શોભા સુંદર ઉચવનની અવલોકી અંતુરાંગે—
આલી ! વસંત મધુર વધાયો, માળ કુસુમની ધારીને
દિવ્ય અમીરસ લરીયે આવો અંતર વહાલ વધારીને-મનહર
મધુરી કોયલ ટહુકે છે, ચંદા ઃગને ચમકે છે;
અરવરમાં છલકે વારી, મધુકર ગુંજ કરે ભારી;
આવો, આવો, લઈને લ્હાવો સજની પ્રેમ પરચર
ધારી—મનહર

વત્સલા અને સખીઓ— ૭

લજ્જા ધરનારી, અનંગ રંગ ભારી,
તારી આંખલડીમાં છલકાય.—
નયને પ્રીતિ સુધા ઝલકાય.

ખીલ્યું જ્યેષ્ઠનીયું ઝોલાં ખાય;—લજ્જા.

આ શી લવારી? તમથી હું હારી હાંસી ન હુંથી સ્હેવાય
પ્રીતમજી આવશે પીઠા શમાવશે શાણી શાને શરમાય
ધેલી શાને અધીરી થાય !—લજ્જા.

વત્સલા— ૮

સ્નેહ ગ્રંથીયે જે ગુંથાયો સ્નેહ સરોવર વસનારો;
પ્રણય પંથ ગામી નવ તજશું એજ નેત્રનો છે તારો-સ્નેહ

નાર નાવને નાવિકા એ તારે ભવસાગરથી ભામા ઉગારે;
તે પ્રિયતમનું નામ સ્મરતા તરશું સંસારે—સ્નેહ.

ઈશ અનેરો એથી નહિ મારે નાર સતિનું ભૂખણુ એ ભારે
તે પ્રભુનું આ દેહ હૃદયમાં ધ્યાન સદા ધારે

કંથનું ધ્યાન સદા ધારે—સ્નેહ.

મોહિની—

૯

મદન સતાવે, મારું મન શરમાય.

મન શરમાય, મારું તન કરમાય.—

લોજન અભાવાને, નીંદ ન આવે;

વિરહ જગાવે મારી જીવાની જણાય.—મદન.

રતિ રસ પાવાને અધિરાઈ આવે.

મને હાય ચોળી મારી કસોકસ થાય.—મદવ.

મોહિની અને લક્ષ્મણ— ૧૦

માનો માનો મદવેલી રસીલી, ચાલો સુધારસ ચાખીયે.

હેયું મોહનવર આવું અધીરું, ઘેલી અલખેલા ન રાખીયે.—માનો

{ મને જવાબો મારું મન ગભરાય છે. }

{ હાય મારું કાળજી કપાઈ જાય છે. }

મોહિની ! માનો મરડાઓ ના માનમાં સુંદરી ! પાઓ

સુધારસ પાનમાં.

{ જરૂ લોકોની શરમ રાખો }

{ બસ એ શરમ જડ મૂળથી કાપી નાંખો }

ભાજ હીણથી ઉઠ્ય હું હારી

બની બહાનરી આ બાળા બિચારી—મનનો.

અભિમન્યુ—

૧૧

વિધિની કૃતિ બિતિ આ છે અપાર !

ક્યારે દરિદ્ર ક્યારે ધનિક, શી રચના !

કરતી કવચિત નૃપતિ પામર જનને.

બુપ ભારી, શક્ત્ય હારી, ભટકે;

વિપદહાર, વિશ્વાધાર, દીન જનના—વિધિ.

વિલાસિની—

૧૨

મનહર મોહનપર વારીરે, બલિહારી.

જીભી મુંદર મનમાં ધારીરે બલિહારી—

કામલુમારે કામલુ કીધું મહને મમલાન હરી લીધું

કરી ઘાયલ બાળ કુમારીરે બલિહારી.—મનહર

મનનો પરમેશ્વર એ મારો, કહું ના દીલથી કહીયે ન્યારો

વડું બહાલમ બહાલ વધારીરે, બલિહારી.—મનહર,

ગીમુને અધરામૃત પાન ધરી, પરિરંભલુ પાક રસાળ કરે

સેવા કહું સેજ સમારીરે, બલિહારી.—મનહર.

અંક ૨ જો.

સખીયો—

૧૩

મોંઘી સરખવી મેંતો કંચુકી ઉમંગમાં;

ખેરીને ચાલી સખી ? રમવા હું રંગમાં.

સતલડી ખીલી ખુબ ચંદા ચમકાવતી.

હસતી હું ચાલી મધુર ઝાંઝર ઝમકાવતી.

મોતી ઝળકે (૨) કંચુકીમાં અમૂલ્યે બહેનડી. મોંઘી

કંચુકી કસખી કસી ધરી સોળ શૃંગાર;

થઇ બવા તૈયાર હું રતિ મંદિરને દ્વાર.

ગોલા અંબરની ન્યારી, ચમકતા તારલીયા ભારી

રાજે રવિ શશી બે દેવ, કળા આકાશ તણી ધારી.

પહોંચી પ્રિયતમ પાસ હું નીરખી નયને નાથ

ખેંચી પાલવ પ્રેમથી લીડી હૃદય સાથ

રસીકને રીઝાવવા શૃંગાર સઘળા ધારીયેરે

સફળ તો નાર તણો અવતાર પ્રીત વધારીયેરે

શીયળ ધારી સેવા કરીયે દુસ્તર આ સંસાર

પતિથી તરિયે આ સંસાર—

વત્સલા અને સખીઓ— ૧૪

ચાલી ! ધીમે નચાવી આંખ તારી, પ્રીતમ પ્રેમ ધારી,

લોભાવળે લૂટારી:

ને હસિત વદન, મધુર નયન, શયનમાં સમારી—આલી

આગ અંગની છે અનંગની, મદન રંગથી

બુઝાવ ના બિચારી !

પ્રેમવારી, રસ ભારી, ધુતારી, રસભીનાને,

પાઈ પ્રીત ધારી—ને હસિત

અભિ૦ અને વત્સલા— ૧૫

શામળીયા આ મુંઠરી સ્વીકારજોરે

વાહ રસીયા, આ કુમુદ તણા શશીરાજ જોરે.

મદ નયને હું લૂંટાઈ, વનવેલી હું વીંટાઈ,

પ્રીતમ તમ તરસ રેલાવજોરે—

શામળીયા૦

શાણી પ્રીય વાણી વશીકરણી

હું દાસી પ્રીય નાથ ચરણની;

કમળ નયન છળી ચંપક વરણી

સબળું સેવના વીર સુલટની

કુસુમ બાણ સમ નયના નૃત્યે હારી હૈયા હારજોરે—શા૦

શ્રીકૃષ્ણ અને અભિમન્યુ— ૧૬

એ મારી આશિષ છે, કરો સુચશ વિસ્તાર;

અવિચળ કીર્તિ પામજો, હજો સુખદ સંસાર.

શરણુ શુભ રાચેરે આનંદ ધનનું;

અનંત અધ કાપી, વરદ કર સ્થાપી,

અક્ષય પદ આપો એ તારણુ તનનું—શરણુ.

છો પાળક નિજ ભકતના પૂર્ણ પ્રદા અવતાર !

ઉર ધારો એ પ્રાર્થના પ્રણમું વારંવાર
સાગર લવ ભારી અવિનાશી ! હ્યો ઉમારી—અક્ષય

લક્ષ્મણ અને શકુની— ૧૭

રાજાની રીતિ હું રાખું ન્યારી,
પ્રેમને મોટાઇ આપું ભારી.
ડોલાવું દુનિયાં ડહાપણના કામથી—રાજાની
પ્રેમનો પાયો આ શુરો કુમાર છે
આખા જગતનો તેને આધાર છે—રાજાની
લોકોમાં પ્રેમનો ડંકો વગડાવજો
સ્વર્ગેથી આપ તે જોવાને આવજો—રાજાની

મોહિની— ૧૮

મન મોહન મીઠાવો, જોઈનીયું એજે જાય
મારી કલ્પી મધુર, ખોલી પૂર, પીયુ વિના કરમાય—મને
નારી નાજીકડી, નાની કમર લચકાવતી,
ખીલી પાંખલડી, લોગી જમર લલચાવતી;
આંખલડી આતુર દીસે ચેન નહિં અંતરને આવે
રાતલડી મુની લાગે મુજને વેરણ થઈ અકળાવે
મનમથમાં વ્યાકુળ વામા થાય (૩)
મનહરને મળવા થેલી જાય (૩)
આવો કોઈ આવો રસીયા વિરહી કાયા શીતળ થાય—મને

મોહિની અને સખીઓ— ૧૯

જાન મધુરાં જાય રતિનાં રૂપે કામ લખાવે
સ્નેહ સુધારસ સીંચન કરતાં ઘડી ઘડી શરમાવે
મુજને એ મોહન મનલાવે
વાત વાતમાં રીસ કરીને રોષ દોષ દર્શાવે.
પણ મમતાથી પગે પડું તો છાતી શું લપટાવે—મુજને
કરી કમાણી પૈસા લાવે પેટીમાંજ દબાવે
કુંચી કરમાં લ્યો શેઠાણી ! કહી કહી બોલાવે—મુજને
ઘર કુકડો થઈ ઘરમાં બેસી આજ્ઞા નિત્ય ઉઠાવે
ઘરની દેવી કહી સહુણે સેવા સર્વ બજાવે—મુજને.
પ્રેમ પુષ્પનો પ્રેમ લોગી તે પ્રેમ સુધા પીવરાવે.
પ્રેમેથી પરિરંભણ આપી પ્રેમ ઝુલે ઝુલાવે—મુજને.

મહિલા મંડળ—

૨૦

માંડવ મારે આજ વેવાઈ આવ્યા
સાજન મોતી થાળ ભરીને વધાવ્યા.—માંડવ
રૂડા કુલના હાર ગુંથાવ્યારે.
મેં તો મોતીડે ચોક પુરાવ્યારે
વર રાજને તોરણ લાવ્યા.—માંડવ.
મારા ઉરમાં આનંદ ન માયેરે.
દેખી હસ્ત મેળાપ હરખાયેરે
વર કન્યાના કાંડ પુરાયે.

—૩૩૨૨૬૬—

અંક ત્રીજો.

મુલદ્રા—

૨૧

અખિલ વિશ્વના વિભુ કૃપાનિધિ જન્મતપતિ.—

અધમને ઉદ્ધારનાર, ત્રિવિધ તાપ દાગનાર;

દયા ધરી હરિ ! વિદ્યારો સર્વ દુર્મતિ—અખિલ.

સૃષ્ટિ સર્વ સરજનાર, વિલય આપમાં થનાર;

નિદા કરી જરી, કરો સુપંથમાં ગતિ—અખિલ

વત્સલા અભિમન્યુ અને અખીઓ—૨૨

શુરા ભૂમી સમરની શોભાવળેરે;

રિપુ રાજીને વિજય વધારળે.

યશ ભોગી થઈને બેઠા આવળે.

કીર્તિ માળા કુસુમની સોહાવળે.

સહાયક શ્રી ગિરિવરધારી, આવું શત્રુ સંહારી.

સંચરળે અસિ કરધારી, બહાલા હું તમપર વારી.

ધીરા ધરણી તલને ધ્રુળવળેરે.—રીપુ.

શ્રીકૃષ્ણ

૨૩

બુઓને હૃદયમાં વિચારી રે બ્રાતા !—બુઓ

કામ ક્રોધ અરિ મોહ થકી તો.

યોગી જ્ઞાની પણ જાયે હારી. રે બ્રાતા ?—બુઓ

મમતામાં મુરખ મરી વિધવિધ કરતો કર્મ

કુટીલ જનો નવ બાણતા દેહ ધયાંનો મર્મ
જુઠી માયા ભરમાવે ભારી બ્રાતા ?--જુઓ.

મોહની અને સખીઓ— ૨૪

ઢેલી અલખેલી લાજ મેલી પ્રીતમ પાસ બા.....
રસીયો રીઝાવ બ, રસથી ભીજવ બા.....ઢેલી
ધુંધટ પટ ખોલી મીઠું મીઠું ખોલી મનાવું;
લેરી લટકાળાથી અંતરની જવાળા ખુઝાવું.
કામણ કરનારી તું બેજે ન હારતી
મારકણી આંખોમાં લબ્બા ન ધારતી—ઢેલી.

મોહની અને લક્ષ્મણ— ૨૫

લાલ લોચનો નીરખી લાલા હારી હું મન મોહન મારા
પ્રેમ ખુલામાં પ્રાણ ખુલાવો રેલાવો રતિરસની ધારા—
કામ મંદિરિયામાં આવો રસીયા રસ પીનારા
લઈશું જીવનનો લ્હાવો છોડો છપીલા ચાળા
નયનેથી નેહ જણાવો શાને શરમાવો ઠાલા
કાળજાંરે કોરે શર આ કામનાં—

ઇલેક્ટ્રીકને લગતો સામાન ક્યાંથી ખરીદશો ?

ધી ગુજરાત ઇલેક્ટ્રીક એન્ડ

ઈન્જીનીયરીંગ કું.

લુહારચાલ, મુંબઈ.

અમો ઇલેક્ટ્રીકને લગતો દરેક જાતનો સામાન

જથાબંધ તેમજ છુટક સસ્તે ભાવે

વેચીએ છીએ.

જેવા કે,

સ્વીઝરલાંડના હાફવોલ્ટ લેમ્પસ. ફીલીપ્સના

ઓર્ડીનરી તેમજ હાફવોલ્ટ લેમ્પસ, સ્વીચીઝ

કટાઉટ શીલીંગરોઝ, હોલ્ડર્સ કારબન

લેમ્પ સાદા તેમજ રંગીન પાંખા

વિગેરે વિગેરે.

The Gujarat Electric & Engr. Co.

Lohar Chawl, BOMBAY

જાહેર ખબર.

નીચે લખેલાં ગુસ્તકો શ્રી લક્ષ્મીકાન્ત નાટક સમાજનો મુકામ ન્યાં હોય માંથી રોકડી કીમતે મળશે, વી. પી. થી ચોકલવામાં આવશે નહીં.

નામ	કીમત
૧ સૂર્યકાન્ત	૦-૪-૦
૨ સુધા ચંદ્રિકા	૦-૪-૦
૩ પ્રેમ સંહાર	૦-૪-૦
૪ પાવાગઢનો પ્રલય	૦-૪-૦
૫ શકુંલલા	૦-૪-૦
૬ શંકરાચાર્ય	૦-૪-૦
૭ ખોડાલો	૦-૪-૦
૮ વીર કુણાલ	૦-૪-૦
૯ કુસુમચંદ્ર	૦-૪-૦
૧૦ વીર ઘટોત્કચ	૦-૪-૦

માલેક—શ્રી લક્ષ્મીકાન્ત નાટક સમાજ.

